Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Antonio Barajuen Oregi Matxin

Berriz, Bizkaia (1942-2010)

Aurkibidea

Biografia

Andikoa auzoko Sakristanekoa ("Sakristauena") etxean jaioa. Auzoko eskolan ibili zen lehenbizi eta gero Durangon, fraideetan. Berrizko Udaleko zinegotzi izan zen 1979-1983 bitartean, lehen hauteskunde demokratikoen ostean, eta 1984tik 1987ra Berrizko alkate. Berrizko antzinako kontuak jasotzeko egin zitzaion elkarrizketa 2006an, Mari Tere Alberdi lagunarekin batera.

Zintak

BRZ-055

- **Proiektua**: Antxinako Berriz. Bizimodua eta ohiturak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Gerenabarrena, Maite
- **Data**: 2006-01-01
- **Iraupena**: 74 min
- **Euskarria**: Audio Analog
- **Kodifikatzailea**: Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea**: Gerenabarrena, Maite

BRZ-056

- **Proiektua**: Antxinako Berriz. Bizimodua eta ohiturak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Gerenabarrena, Maite
- **Data**: 2006-01-01
- **Iraupena**: 83 min
- **Euskarria**: Audio Analog
- **Emalea**: Gerenabarrena, Maite

Pasarteak

1. Mendizabalen desamortizazioa eta Andikoako Kofradiaren sorrera

- **Erref**: BRZ-055/002
- **Iraupena**: 0:02:32. **Hasi**: 00:01:27. **Bukatu**: 00:03:59
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Herri-lurrak eta lur pribatuak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:
Andikoako Sakristauena etxean jaio zen Antonio. Kofradiarena zen etxea. XIX. mendean, Mendizabalen desamortizazio dekretua ezarri zenean, elizarenak ziren hainbat lur saldu ziren. Leku askotan lur-sailak erosi eta jabetzak banatu zituzten. Andikoan Kofradia sortu zuten eta haren izenean jarri ziren jabetzak, banatu beharrean.

2. Andikoako eskola

- **Erref**: BRZ-055/005
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:05:18. **Bukatu**: 00:06:43
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Andikoako eskolan ibili zen. Mallabiko Kontxita Urionaberrenetxea maistrarekin egin zuen denbora gehien. Gero Gereara joan zen maistra hura. Andikoako eskola izan zen inguruko auzoetako lehenengoa. 1917-1918 inguruan egin zuten Abadetxea abadearentzat eta kapilauak eskola emateko obligazioa zuen. Abadetxea goian eta eskola behean. Bere aita ez zen han ibili (Berrizen ibili zen), baina osaba gazteena bai.

3. Inspektoreak errieta egin zion Andikoako maistrari

- **Erref**: BRZ-055/007
- **Iraupena**: 0:02:11. **Hasi**: 00:07:49. **Bukatu**: 00:10:00
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:
Andikoako eskolan lehenengo ibili zirenek euskaraz ikasi zuten, baina Antonioren eta Mari Tereren sasoian dena gaztelaniaz zen. Ez zekitela gaztelaniaz dio Antoniok. Kontxita maistrak dotrina euskaraz irakasten zien. Behin inspektorea etorri zen eta egin zizkien galderen erantzunik ez zekitelako errieta egin zion maistrari. Antonio 13 urtera arte ibili zen eskolan eta Mari Tere pixka bat gehiago.

4. Umetako jolasak: sokasaltoa, kateka...

- **Erref**: BRZ-055/008
- **Iraupena**: 0:04:01. **Hasi**: 00:10:00. **Bukatu**: 00:14:01
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Aisia » Kirola » Pilota
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Umetako jolasak. Sokasaltoan abesten zituzten kantak. Gorde-gordeka. Kateka jolasa nola zen. Tortoloska neskak bakarrik ibiltzen ziren. Alde bakoitzak izen bat izaten zuen. Garizuman txirikilan. Pilotan neskak eta mutilak. Non jolasten zuten. Kotxerik ez zen ibiltzen eta autobusak ere gutxi. Beste jolas batzuk. Sarriako eskolak frontoi txiki bat zuen eta hangoak hobeto moldatzen ziren pilotan.

5. Andikoan meza egunero; meza-laguntzailearen zereginak

- **Erref**: BRZ-055/009
- **Iraupena**: 0:02:58. **Hasi**: 00:14:01. **Bukatu**: 00:16:59
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:
Andikoan abadea zegoen eta meza egunero ematen zuen. Jaunartzea egitera parrokiara. Dotrina. Antonio meza-laguntzaile moduan ibili zen umetan. Zer zeregin izaten zituen. Latinez ikasi behar izaten zuten meza, abadeari erantzuteko. Orduko abadeak.

6. Gorpua prestatzea eta gaubeila

- **Erref**: BRZ-055/012
- **Iraupena**: 0:02:36. **Hasi**: 00:19:56. **Bukatu**: 00:22:32
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:
Hildakoaren gorpua etxean garbitzen zen. Mari Terek auzoko hildakoak ikustera joateko ohitura zuela dio. Fraide edo moja jantzita jartzen ziren. Orduan gaubeila egiten zen. Auzoko gizonak joaten ziren batez ere eta gaua hildakoaren etxean pasatzen zuten. Sarritan mozkor galanta harrapatu ere bai, ardo gehiegi edanda. Emakumezkoak egunez joaten zirela dio Mari Terek. "Auzokoak" eta "mezakoak".

7. Hileta goizean eta gero bazkaria

- **Erref**: BRZ-055/013
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:22:32. **Bukatu**: 00:24:11
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Norbait hiltzen zenean, auzorik hurrenekoa joaten zen gurutzearekin hildakoaren etxetik elizara. Gorpua haren atzetik. Alarguna normalean ez zela hiletara joaten dio Mari Terek. Hiletak goizean izaten ziren eta gero bazkaria. Orduko jatetxeak: Karteruena, Hormastegi eta Perojuanena. Mari Tereren aita hil zenean Karteruenean egin zuten bazkaria: arrain-zopa, legatza eta txuleta.

8. Lutoaren inguruko azalpenak

- **Erref**: BRZ-055/014
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:24:11. **Bukatu**: 00:26:31
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:
Lutoa. Aiton-amonak hildakoan sei hilabete eta gurasoak hilez gero bi urte. Mari Terek 12 urte zituen aita hil zitzaionean; lehen urtea beltzez jantzita pasa zuen eta bigarrena erdizka. Arropak tindatu egiten ziren, aprobetxatzearren. Mutilen lutoa. Alargun batzuek bizi osoa pasatzen zuten beltzez jantzita. Eguen zuri egunean mutikoak eskean ateratzen zirenean, hildakoren bat egon zen etxean errezatu egiten zuten, abestu beharrean.

9. Hilkutxak arotzak neurrira eginda; hilarriak

- **Erref**: BRZ-055/016
- **Iraupena**: 0:01:49. **Hasi**: 00:28:04. **Bukatu**: 00:29:53
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lanbideak » Arotzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Hilkutxak arotzari enkargatzen zitzaizkion. Andikoan Jose Luis Arriagak egiten zituen. Antonio Lasuenek ere egiten zituen. Hilarriak. Sasoi batean eliza barruan zeuden. Elizan gizonak eta emakumeak aparte esertzen ziren: gizonak aurrean eta emakumeak atzean.

10. Garia eta artoa errotara

- **Erref**: BRZ-055/018
- **Iraupena**: 0:01:17. **Hasi**: 00:31:42. **Bukatu**: 00:32:59
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Garia eta artoa eramaten zituzten errotara, astoan hartuta. Errotakoak ehuneko hamarra hartzen zuen berarentzat, ordain gisa. Ez zuen norbere artoarekin egindako irina ematen; irina eginda edukitzen zuen jada eta eramandako kopuruaren ordaina ematen zuen irinetan.

11. Ganekoetxe jatetxean lanean

- **Erref**: BRZ-055/021
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 00:37:29. **Bukatu**: 00:38:50
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Ganekoetxen jatetxea zuten eta umetatik bertan lan egin behar izan zuen Mari Terek. Etxekoez gain, kanpoko langileak ere izaten zituzten beti, batez ere aita hil zenetik. Astean zehar ere jaten ematen zuten. Tripakiak, muturrak... "takilloa". Ardo "kuartilloa". Bezeroak: gurdizainak, auzokoak... Ezkontza txikiak eta despedidak ere egiten zituzten.

12. Berrizko limonada lantegia

- **Erref**: BRZ-055/024

- **Iraupena**: 0:02:06. **Hasi**: 00:39:50. **Bukatu**: 00:41:56
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Edari-ekoizleak

Laburpena:
Limonada lantegia. Mari Tereren aitaren osabarena zen. Fama ona zuen Berrizko limonadak. Soda. Antoniok gogoan du astoa hartuta botila hutsekin nola joaten zen lantegira. Nortzuk ibili ziren limonada-lantegian beharrean. Gero Eibarrera eraman zuten lantegia.

13. Ama eta izeba Berrizko markesarentzat beharrean

- **Erref**: BRZ-055/025
- **Iraupena**: 0:03:35. **Hasi**: 00:41:56. **Bukatu**: 00:45:31
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Mari Tereren ama markesaren sukaldaria izan zen eta izeba haren "señorita de compañía", janzten eta bestelako kontuetan laguntzen ziona. Markesarekin izan zuten harremana. Ezpata-dantzariei luntxa ordaintzen zien urtean behin. Herriko jendearekin jator portatzen zen. Mari Terek dio Karteruenean denda zegoela eta handik enkarguak eramaten zizkiotela markesari. Etxea barrutik. Markesarentzat lanean ibili zen jendea: sukaldariak, zerbitzariak, lorezaina, txoferra...

14. Markesa Berrizera etortzen zeneko kontuak; harekin harremana

- **Erref**: BRZ-055/026
- **Iraupena**: 0:01:47. **Hasi**: 00:45:31. **Bukatu**: 00:47:18
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Markesa udan bakarrik etortzen zen Berrizera euren sasoian. Lehenengo langileak etortzen ziren, etxea prest izateko. Langileen logelak. Uniformea erabiltzen zuten. Markesak ez zuen seme-alabarik, baina lobak etortzen ziren. Harremana zuten haiekin. Mari Terek kontatzen du meriendatzera joaten zirela batzuetan eta izebak ondo irakasten zien nola eseri, nola jan...

15. Markesak fama ona Berrizen

- **Erref**: BRZ-055/028
- **Iraupena**: 0:01:47. **Hasi**: 00:47:55. **Bukatu**: 00:49:42
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Berrizen inork ez du gaizki hitz egiten markesaren inguruan. Badirudi asko lagundu zuela herrian, bai alderdi batekoei eta bai bestekoei. Gudari batzuei ere lagundu zien kartzelatik irteten; esaterako, Imanol Oruemazagaren aitari.

16. Markesak herriari eman zion laguntza

- **Erref**: BRZ-055/030
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:49:52. **Bukatu**: 00:51:08
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:
Gerra zibila hasi zenean markesak Berrizen zeuden. Senarra Madrilerantzat abiatu zen zer gertatzen ote zen ikustera eta bidean hil egin zuten. Emazteak, kontra egin beharrean, jendeari laguntzea erabaki zuen. Mari Tereren osaba bati ere kartzelatik irteten lagundu zion. Herrian hainbat familiari laguntza ekonomikoa ere eman zien.

17. Asentsio egunean legatza eta bildotsa gonbidatuentzat

- **Erref**: BRZ-055/033
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:53:56. **Bukatu**: 00:54:57
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Garai batean jaietan "gonbidautzak" egiten ziren. Emakumeentzat lan handia izaten zen. Orduan ez zegoen hozkailurik eta Antoniok dio joanda dagoela bera Asentsio egunean Durangora legatz bila. Legatza eta bildotsa izaten zen jateko ohikoena. Asentsioak pasa eta gero ardi-larruak erostera etortzen zen Durangoko gizon bat.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-13

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com